

De unieke Houtense stations linde

Hoe boomgeschiedenissen ook interessante verhalen over mensen en hun groene cultuurhistorie kunnen zijn.

In de tegenwoordige tijd zal men de Nederlandse Spoorwegen niet direct in verband brengen met bijzondere bomen. Nu efficiëntie het motto is, worden bomen die dicht langs de spoorbaan groeien eerder bestreden dan gekoesterd. (En als we grappig willen zijn, dan kunnen we ook nog opmerken dat zelfs de spoorbomen meer en meer opgeruimd worden...) Maar in de beginjaren van de Spoorwegen bestond er vanuit die organisatie wel interesse in het aanplanten van bomen.

Auteur: Maria van de Looverbosch

Dat hield verband met de uitbreiding van het spoorlijnnet na 1860 toen er in tal van plaatsen stations gebouwd werden. Bij de Spoorwegen werkten in die tijd mensen die er liefhebberij in hadden om bij die nieuwe stations te zorgen voor een mooie omgeving via het aanplanten van bijzonder groen. Zo werd kort na 1868 aan de rand van het dorp Houten aan de zuidzijde van het net nieuw gebouwde station, een voor Nederland unieke lindesoort geplant: de *Tilia x stellata*.

Het oude station van Houten was in 2007 uitgebreid in het nieuws. Op 24 augustus van dat jaar vertrok dit station namelijk zelf op wielen. Van de plek waar het ooit gebouwd was werd het oude station een kleine honderd meter verplaatst. Het NOS journaal maakte er een reportage over. Qua uniekheid in Nederland én bijzondere voor-geschiedenis zou de lindeboom die tot dan aan de zuidzijde van dit station groeide, echter ook beslist in het NOS journaal mogen!

Grote bladeren

Tijdens het onderzoek voor mijn boek over monumentale en bijzondere bomen in de gemeente Houten, dat ik 2013 publiceerde, viel

mij op hoe uitzonderlijk groot de bladeren van deze linde waren. Ik nam twee van die linde-bladeren mee en ook enkele vruchtjes, om aan de ecooloog en cultuurhistoricus drs. Bert Maes te laten zien en er met hem over van gedachten te wisselen. (Sinds mijn studietijd in Utrecht, eind jaren tachtig, ken ik Bert Maes die inmiddels door velen, óók buiten Nederland, zeer gewaardeerd wordt om zijn grote kennis op het terrein van het landschappelijk groen erfgoed, voortkomend uit decennia lang onderzoek. Ik ontmoette Bert Maes in verband met een onderzoeksopdracht voor mijn studie biologie. Hij bleek net zoals ik uit Brabant te komen en dat gaf, naast onze gedeelde interesse in bomen, een goede mogelijkheid voor enige samenwerking en kameraadschap.) In Bert Maes zijn bibliotheek vond ik informatie over de oude linde die in Houten staat in het prachtige werk uit 2012 over lindebomen van de Cambridge professor Donald Pigott. Het bleek dat deze lindesoort ontstaan was uit een kruising tussen de *Tilia americana* (Amerikaanse linde) en de *Tilia caroliniana* (Carolina linde). Naast dat bij deze lindesoort het opvalt hoezeer bladeren en vruchten veel groter zijn dan bij de in Nederland algemeen voorkomende lindes,

2 min. leestijd

heeft deze soort op de achterzijde van het blad kleine haardjes in de vorm van sterretjes. Zo komt de *Tilia x stellata* ook aan haar naam! (Een Nederlandse naam heeft deze linde nog niet, maar voor de grap spreek ik ook wel van de Houtense sterrenlinde.) De boom werd in 1842 voor het eerst beschreven.

Houtense sterrenlinde

De reis die deze Houtense sterrenlinde heeft gemaakt om bij het station in Houten terecht te komen is, naast bijzonder, ook een toevalstreffer. De jonge lindeboom was vanuit Amerika naar Duitsland getransporteerd, maar daar wist men er toen geen plek voor. Vervolgens is het boompje door de Spoorwegen in Nederland ingevoerd en rond 1870 aan de zuidzijde van het nieuw gebouwde Houtense station geplant. De bedoeling was dat de boom op die plek tevens als een zonnescherm zou gaan dienen, zoals in die tijd wel vaker gebruikelijk.

Tijdens de zware storm van januari 1990 heeft de linde grote schade opgelopen en zijn er zware takken afgebroken. Daarna heeft men de boom eerst eenmaal ingekort. Nadat ik de *Tilia stellata* in mijn publicatie van 2013 beschreven had, is de boom in het systeem van een boomverzorger terecht gekomen en helaas te vaak, zelfs enkele keren midden in de zomer... totaal gekortwiekt. In Houten werd geruime tijd gedacht dat het bij deze linde om een *Tilia Europea* ging, en vandaaruit handhaaft men nog steeds het jaarlijkse snoeien. Maar bij

Behalve dat de *Tilia x stellata* dus botanisch een interessant verhaal is, toont deze boom in Houten ons ook een bijzonder stukje spoorweggeschiedenis uit de negentiende eeuw

deze soort, zo staat beschreven, zou men hooguit een keer per vijf á zes jaar wat mogen bij-snoeien. Door dat ongunstige snoeien kon deze linde al heel wat jaren niet in bloei komen. De stamomvang was in 2013 drie meter en is sindsdien slechts met vier centimeter toegenomen. (De laatste meting is van juni 2021.)

Behalve dat de *Tilia x stellata* dus botanisch een interessant verhaal is, toont deze boom in Houten ons ook een bijzonder stukje spoorweggeschiedenis uit de negentiende eeuw. De boom heeft zoals gezegd nog geen Nederlandse naam, maar omdat deze linds soort waarschijnlijk uniek is in Nederland, lijkt mij dat Houtense stationslinde ook een goede optie zou kunnen zijn. Langs het Stationserf in Houten kan men dit groene monument bewonderen.

Maria van de Looverbosch

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!

Hoe het wat betreft een *Tilia stellata* NIET moet...

'Vergeleken bij andere in Nederland algemeen voorkomende lindsorten is het blad van de *Tilia stellata* tamelijk groot' - *Tilia stellata*

Over de schrijfster van dit artikel:
Maria van de Looverbosch is biologe en cultuurfilosofe. Zij publiceerde onder meer over hoe bomen een interessant onderdeel van onze groene cultuurgeschiedenis zijn en tevens van essentieel belang zijn bij de klimaatproblematiek.